

VOLUNTARIATUL ÎNTRE MISIUNE SOCIALĂ ȘI ACT DE EDUCAȚIE

Beatrice-Ionela ENACHE, profesor, Școala Gimnazială „Al. Piru”, com. Mărgineni, jud. Bacău,
România

Doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, R. Moldova

<https://orcid.org/0000-0001-7503-6321>

CZU: 37.068

DOI: 10.46727/c.04-05-11-2022.p79-83

Rezumat. Angajamentul benevol, conștient și informat în cadrul acțiunilor de voluntariat semnifică mult mai mult decât a oferi din timpul personal, din energia și puterea interioară sau din cunoștințele individuale acumulate. Activitatea ca voluntar înseamnă dezvoltare personală, autoeducație, autodisciplină și, nu în ultimul rând, educație pentru viață. Sistemul formal de educație nu reușește, din păcate, să pregătească tinerele generații pentru o viață activă și independentă, educația nonformală completând cu succes lacunele generate de educația tradițională. Sub aspect social, de cele mai multe ori, voluntariatul se confundă cu munca voluntar-patriotică, motiv pentru care, deși aduce însemnate avantaje în plan personal și comunitar, continuă să rămână o resursă neexploată și puțin promovată. Nu este pe deplin cunoscut faptul că pot activa ca voluntari chiar și elevii cu vârste sub 18 ani, existând varianta de voluntariat neformal, pentru educabilii cu vârsta mai mică de 14 ani, dar și posibilitatea recunoașterii abilităților dobândite în urma implicării în astfel de manifestări. Beneficiile participării în astfel de acțiuni sunt multiple: confort psihic, acumulare de experiențe în scopul dezvoltării personale, evoluție intelectuală și maturitate emoțională, adaptare și reziliență crescută, civism, gestionare optimă a timpului liber. În mod cert, voluntariatul modifică în bine tipare comportamentale, schimbă mentalități și reorganizează prioritățile de viață pentru totdeauna.

Cuvinte-cheie: voluntariat, dezvoltare personală, educație, societate, elevi, beneficii.

Abstract. Voluntary, conscious engagement and information in volunteering actions mean much more than giving personal time, energy and inner strength or individual accumulated knowledge. Volunteering means personal development, self-education, self-discipline and, last but not least, education for life. The formal education system unfortunately fails to prepare the young generations for active and independent life, non-formal education successfully filling the gaps generated by traditional education. From a social point of view, most of the time, volunteering is confused with voluntary-patriotic work, which is why, although it brings significant advantages on a personal and community level, it continues to remain an unexploited and little-promoted resource. The fact that they can act as volunteers is not fully known. Even students under the age of 18, there is the option of informal volunteering, for young learners. The benefits of participating in such actions are multiple: psychological comfort, accumulation of experiences for the purpose of personal development, intellectual evolution and emotional maturity, adaptation and increased resilience, civics, free time management. Certainly, volunteering changed into good behavioral patterns, change mindsets and reorganize life priorities forever.

Keywords: volunteering, personal development, education, society, students, benefits.

„Valorile tinerilor români” [1], o cercetare reprezentativă identificată în literatura de specialitate, la scară națională, coordonată de Organizația non-profit cu proiecte în Industria Creative „Oricum” și Institutul British Council din România - organizația internațională a Marii Britanii specializată în promovarea educației și culturii, desfășurată în perioada martie-iunie 2006, cuprinde un număr de 12 focus-grupuri în 6 medii urbane diferite, având un total de 99 participanți din toată țara, cu vârste cuprinse între 15-19 de ani și 20-25 de ani, ce a avut drept scop determinarea profilului tânărului român din perspectiva educației formale, nonformale și informale,

orientat pe axa: școală, timp liber, activități sportive, limba engleză, stagii de voluntariat, știință și digitalizare, valori și convingeri personale, segregatie, mass-media și social-media, a furnizat următoarele informații pertinente în privința acțiunilor de voluntariat:

- La nivel național, 42,2% din tinerii intervievați nu au luat niciodată parte la acțiuni de acest tip;

- 8,5% din tinerii intervievați au luat parte la acest tip de activități doar pentru a-și completa și îmbogăți CV-ul;

- 43,7% din tinerii intervievați au luat parte la acest gen de activități în vederea dezvoltării abilităților personale;

- La nivelul localităților urbane mici, liceenii nu știu ce comportă acest tip de activități;

- La nivelul localităților urbane mari, liceenii au participat la acest tip de activități din două motive: curiozitate și dorința de a fi utili;

- La nivelul localităților urbane mari, studenții au identificat în voluntariat o alternativă la educația formală;

- Voluntariatul este ușor confundat cu donarea de bani pentru diferite campanii de caritate;

- Este preferată muncă plătită în detrimentul voluntariatului;

- Tinerii nu cunosc diferența dintre organizațiile umanitare și organizațiile de tineret;

- La nivelul localităților urbane mici, există disensiuni și controverse legate de ideea de voluntariat ca mijloc important de educație.

Trebuie indicat faptul că pe lângă referințele esențiale oferite despre percepția conceptului de voluntariat, studiul comparativ centrat pe raportul dintre formele educației și dezvoltarea personală, a întocmit o autentică diagnoză și prognoză a societății educaționale contemporane. Astfel, dintre considerațiile de specificitate evidențiate de tineri pot fi menționate următoarele aspecte:

- Atracția față de activitățile extrașcolare în detrimentul activităților școlare;

- Neîncrederea vădită în educația oferită de școală;

- Prezența considerentului că instituțiile școlare nu fac nimic în sensul dezvoltării personale;

- Avansarea ideii de înlocuire integrală a educației formale cu educația nonformală;

- Socializarea, ca funcție a educației, are o mare însemnătate pentru toți respondenții;

- Studiul individual, lectura și voluntariatul sunt cele mai agreate practici de educație alternativă;

- Orientarea activă spre limbile străine în două conjuncturi prioritare de interes, respectiv: comunicarea și libera circulație a persoanelor în străinătate;

- Însușirea limbii engleze a avut/are loc, respectând clasificarea rezultată: în cadrul școlii, prin canale media, prin studiul individual sau direct în străinătate, în cadrul cursurilor derulate în afara școlii, prin meditații particulare, cu ajutorul internetului;

- Valorile de care se simt atașați tinerii, în ordine ierarhică, sunt: familia, prietenii, școala, banii și societatea.

Justificată prin analiza de ansamblu a mediului de nevoi și interese de formare și informare a noilor generații, menționată supra, putem conchide că activitatea de voluntariat, deși este din ce în ce mai practică în rândul generației în devenire, nu se bucură de recunoașterea obiectivă și echitabilă privind setul de valori individuale și sociale pe care îl oferă actanților implicați, respectiv voluntarilor și beneficiarilor de voluntariat. Din experiența profesională, putem afirma că acțiunea de voluntariat în context școlar este considerată, în accepția sa comună, ca o activitate clasică de tip nonformal, liber consimțită, extrașcolară sau opțională, în folosul instituției de învățământ, comunității sau campaniilor umanitare, dar fără a i se pune în valoare multiplele valențe și beneficii în formarea și concretizarea modalității particulare de dezvoltare personală.

Pentru o înțelegere în profunzime a conceptului de voluntariat trebuie specificat că, etimologic, termenul de voluntariat provine din limba latină, de la cuvântul *voluntarius*, cu sens de atitudine *intenționată* sau *deliberată*, dar și din varianta franceză, respectiv *volontaire*, cu înțeles de *hotărâre liber aleasă*, ambele semnificații cu referire la persoane și natura deciziilor și acțiunilor acestora. Dacă în Dicționarul Explicativ al Limbii Române, voluntariatul este definit în accepție generală, nedeterminată, ca „activitate desfășurată în folosul altor persoane sau al societății fără a urmări un câștig material” [2], Cambridge Dictionary, cel mai cunoscut și recunoscut dicționar și lexicon în limba engleză, definește același termen într-o notă mult mai particulară, sui-generis, ca „practica de a lucra pentru *cauze bune*, fără a fi remunerat” [3].

În România, primul demers de voluntariat este considerat a fi constituirea *Legiunii Ardelene*, în anul 1913, care s-a alăturat în mod intenționat armatei române pe diferite fronturi de luptă. Totuși, debutul ratificat al voluntariatului îl constituie anul 1990, odată cu instalarea organizațiilor internaționale *Peace Corps* și *Voluntary Service Overseas* în România, și constituirea primelor centre autohtone de voluntariat: Pro Vobis din Cluj și Centrul Activ din Botoșani.

În Republica Moldova, o arhaică și cunoscută practică de aport voluntar la viața societății a fost și este, cu precădere în mediul rural, *claca* - o muncă prestată din proprie inițiativă în folosul comunităților sau indivizilor. Cu toate acestea, conceptul actual privind voluntariatul este consacrat în anul 2005, prin organizarea *Coaliției pentru promovarea legii și activităților de voluntariat*, la inițiativă Asociației „Tinerii pentru dreptul la viață” și altor structuri afiliate [4].

Un aspect important ce trebuie clarificat, prin raportarea la istoriografia comunistă, este delimitarea fenomenului politico-ideologic de muncă voluntar-patriotică față de accepția contemporană a conceptului de voluntariat. Antropologul basarabean Valeriu Antonovici, doctor în Științe Politice, explică munca voluntar-patriotică, care înglobează activități directe și impuse pentru obținerea unui anumit rezultat social, dar și constrângeri sau sancționări, ca pe „un tip de

muncă obligatorie forțată și neplătită [...], muncă pe gratis în folosul statului în zilele de sâmbătă” [5, p. 17].

Având în vedere cele expuse anterior, este necesar să considerăm precizările Centrului Național de Resurse pentru Voluntariat din România - Pro Vobis, care identifică patru elemente de bază cu ajutorul cărora se diferențiază stagiile de voluntariat de alte activități asemănătoare precum munca practică, mentoratul, internship-ul sau coaching-ul, după cum urmează:

- Sunt derulate într-un cadru organizat și cu sprijinul unor grupări cu scop comun sau persoane de inițiativă, spre deosebire de acțiunile de filantropie care se produc de la sine;
- Sunt înfăptuite și desfășurate în mod nesilit, cu participare facultativă;
- Sunt ocazionate în avantajul public;
- Cuprind decontarea unor cheltuieli inerente, dar nu are ca premisă o compensație financiară sau materială sporadică sau sistematică [6].

Bunele practici și oportunitățile disponibile, dublate de promovarea, recunoașterea și susținerea programelor de voluntariatului, manifestată de Comisia Europeană, ca autoritate cu competență în inițierea, elaborarea și aplicarea directivelor Uniunii Europene, a dus la conferirea cadrului legislativ intern pentru derularea acestor stagii în toate statele membre UE sau în țările candidate și aspirante.

Mai mult, existența posibilității concrete de recunoaștere a abilităților dobândite în urma participării la acțiunile, programele și stagiile de voluntariat schimbă perspectiva avantajelor oferite, aducând rentabilitate pe mai multe planuri și pentru toate părțile implicate:

- voluntarilor: dezvoltare individuală, sporirea șanselor de angajabilitate;
- beneficiarilor de voluntariat: dezvoltare personală, îmbunătățirea calității vieții;
- asociațiilor și organizațiilor de profil: motivarea voluntarilor;
- angajatorilor ulteriori: îmbunătățirea stilului de lucru, formare profesională adecvată.

Însă, certificatul de competențe însușite prin voluntariat nu se obține în mod direct și automat, prin simpla prezență într-un program de profil, ci în baza unor documente suportive de evaluare, după cum urmează:

- portofoliul personal, care cuprinde documente, cu rol de dovezi în sensul experienței acumulate în calitate de voluntar;
- fișa de observație - document completat de mentor;
- fișa de evaluare - care conține anumiți indicatori de bună practică;
- fișa de interviu;
- chestionarul adresat voluntarului, teste și lucrări;
- autoevaluarea muncii depuse.

Conform *Ghidului pentru recunoașterea competențelor dobândite prin voluntariat*, elaborat de Grupul de lucru - Recunoașterea competențelor dobândite prin voluntariat, în cadrul Anului European al Voluntariatului, certificatul de voluntariat se acordă după un stagiul de minim 120 de ore de voluntariat, pentru un număr de mai puține ore dedicate voluntariatului, acordându-se adeverință de voluntar sau alte documente justificative [7].

Copiii cu vârstă de până la 14 ani, de cele mai multe ori, sunt considerați de către societatea actuală prea mici, neinstruiți sau, pur și simplu, nepregătiți pentru asumarea responsabilităților care parvin din activitatea de voluntariat. Voluntariatul de tip neformal le oferă oportunitatea de a se implica activ, de a lucra în echipă, de a învăța din practică, de a experimenta și de a se forma în spiritul valorilor autentice. Mai mult, tânăra generație nu numai că este familiarizată cu activitățile care se structurează pe voluntariat, dar realizează că ajutorul oferit celorlalți este, de fapt, o investiție în propria persoană.

Bibliografie:

1. ANTONOVICI, V. Munca patriotică. Radiografia unui ideal falsificat. Cluj-Napoca/București: Editura Eikon/ Școala Ardeleana, Colecția Universitas, Seria Theologia Socialis 23, 2015. 17 p. ISBN Școala Ardeleană 978-606-8699-24-0, ISBN Eikon 978-606-711-244-3.
2. British Council & Asociația ORICUM. Studiu la nivel național: O perspectivă asupra valorilor tinerilor români. [accesat: 10.01.2021]. Disponibil: <http://www.edrc.ro/docs/docs/cercetari/Valorile-tinerilor-romani-2006.pdf>.
3. Dicționarul Explicativ al Limbii Române -DEX. RO. [accesat: 11.01.2021]. Disponibil: <https://www.dex.ro/voluntariat>.
4. Cambridge Dictionary. [accesat: 11.01.2021]. Disponibil: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/volunteerism>.
5. ZACON, D. Studiu. Voluntariatul în Republica Moldova. Între realități și perspective. Consultanți: Antonia Fonari, Nicolae Porocopie. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Platforma pentru Cetățenie Activă și Parteneriat pentru Drepturile Omului, Asociația „Tinerii pentru dreptul la viață”. Chișinău, 2017. 42 p. [accesat: 09.01.2021]. Disponibil: <https://tdvmoldova.files.wordpress.com/2018/10/studiul-voluntariatul-in-republica-moldova.pdf>.
6. Pro Vobis- Centrul Național de Resurse pentru Voluntariat. Concepts we promote. [accesat: 11.01.2021]. Disponibil: <https://www.provobis.ro/we-promote/>.
7. Ghidului pentru recunoașterea competențelor dobândite prin voluntariat, Grupul de lucru - Recunoașterea competențelor dobândite prin voluntariat, în cadrul Anului European al Voluntariatului. [accesat: 30.09.2022]. Disponibil: http://dap-voluntar.crips.ro/uploads/rd/ghid_competente_voluntariat.pdf.